

's-Gravenhage,

Aan de Koning

WJZ / 20153475

Nader rapport inzake het voorstel van wet, houdende tijdelijke bepaling in verband met de informatieverstrekking aan het RIVM bij de bestrijding het novel coronavirus (2019-nCoV) (Tijdelijke wet informatieverstrekking RIVM i.v.m. COVID-19)

=====

Blijkens de mededeling van de Directeur van Uw kabinet van 25 mei 2020, nr. 2020001050, machtigde Uwe Majesteit de Afdeling advisering van de Raad van State haar advies inzake het bovenvermelde voorstel van wet rechtstreeks aan mij te doen toekomen. Dit advies, gedateerd 25 mei 2020, nr. W18.20.0144/IV, bied ik U hierbij aan.

Het voorstel heeft de Afdeling advisering (hierna: de Afdeling) aanleiding gegeven tot opmerkingen ten aanzien van het standpunt dat de van verkeers- en locatiegegevens afgeleide informatie die aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (hierna: CBS en aan het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (hierna: RIVM) wordt verstrekt, geen persoonsgegevens betreffen, de onderbouwing van de bewaartermijn, het toevoegen van enkele aanvullende waarborgen, specificering van wettelijke taken en periodieke toetsing van het voorstel. De Afdeling adviseert rekening te houden met deze opmerkingen voordat het voorstel bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt ingediend.

Graag ga ik op deze opmerkingen in het navolgende in. De tekst van het advies treft u hieronder aan, met tussengevoegd de reactie daarop.

Bij Kabinetsmissive van 25 mei 2020, no.2020001050, heeft Uwe Majesteit, op voordracht van de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, bij de Afdeling advisering van de Raad van State ter overweging aanhangig gemaakt het voorstel van wet houdende tijdelijke bepaling in verband met de informatieverstrekking aan het RIVM bij de bestrijding het novel coronavirus (2019-nCoV) (Tijdelijke wet informatieverstrekking RIVM i.v.m. COVID-19), met memorie van toelichting.

Het voorstel wijzigt de Telecommunicatiewet zodat aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken en -diensten verplicht kunnen worden om informatie op basis van verkeers- en locatiegegevens te verstrekken aan het RIVM ten behoeve van de bestrijding van infectieziekten. Het betreft een tijdelijke voorziening, in beginsel voor de duur van een jaar.

De Afdeling advisering van de Raad van State begrijpt dat in het licht van de huidige crisis de inzet van bijzondere maatregelen noodzakelijk kan zijn om daarmee beter zicht te krijgen op risico's voor, en (potentiële) uitbraken van Covid-19. In de nieuwe fase van versoepeling van de beperkingen kan informatie over drukte en verplaatsingen op bevolkingsniveau nuttig zijn om de effecten van de versoepelingen te kunnen monitoren.

De Afdeling heeft een aantal opmerkingen over het voorstel, mede in het licht van de regels omtrent de verwerking van verkeers- en locatiegegevens (persoonsgegevens). De Afdeling onderschrijft het standpunt dat de van de verkeers- en locatiegegevens afgeleide informatie die aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (hierna: CBS en aan het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (hierna: RIVM) wordt verstrekt, geen persoonsgegevens

betreffen. Niettemin is het, gelet op het belang van het onderwerp, wenselijk dat de toelichting wordt aangevuld naar aanleiding van relevante jurisprudentie van het HvJEU.

Verder merkt de Afdeling op dat de maximale termijn voor het bewaren van de informatie door het RIVM gemotiveerd moet worden. Daarnaast ontbreken nog enkele aanvullende waarborgen, is specificering van de wettelijke taken nodig en ligt een periodieke toetsing van het voorstel in de rede. In verband daarmee is aanpassing wenselijk van bepaalde onderdelen van het wetsvoorstel en de toelichting.

1. Inhoud van het voorstel

Het voorstel creëert een tijdelijke bevoegdheid voor de Minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) om, in overeenstemming met de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken en openbare telecommunicatiediensten (hierna: aanbieders) te verplichten om op basis van verkeers- en locatiegegevens informatie te verstrekken aan het RIVM, ten behoeve van diens taak bij de bestrijding van infectieziekten, en aanwijzingen te geven met betrekking tot deze verstrekking.¹ Het voorstel bepaalt dat deze regeling een jaar na inwerkingtreding vervalt. Het voorstel bevat ook de mogelijkheid om de regeling bij koninklijk besluit te verlengen, telkens voor ten hoogste twee maanden.²

Nu de strenge maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van het coronavirus in Nederland zijn versoepeld, is het volgens de toelichting nodig dat andere middelen worden ingezet om de "exitstrategie" succesvol te laten verlopen en verdere besmetting met het virus te voorkomen. Het is in deze nieuwe fase noodzakelijk voor het RIVM om drukte en verplaatsingen op bevolkingsniveau te kunnen gaan monitoren.³ Aanbieders worden daarom verplicht om van de verkeers- en locatiegegevens die zij in het kader van hun dienstverlening verwerken, daarvan afgeleide informatie te verstrekken aan het RIVM.⁴

Het RIVM kan met de gegevens die zij van de aanbieders verkrijgt de effectiviteit van de maatregelen toetsen en ook sneller handelen bij een opleving van het aantal besmettingen, aldus de toelichting.⁵ Aan de hand van de gegevens kan het "mengen" van groepen personen tussen gemeenten worden vastgesteld zodat potentiële risico's van het virusoverdracht tussen personen in beeld komt. Het RIVM kan vervolgens de GGD'en waarschuwen en adviseren over een mogelijk handelingsperspectief voor landelijk en lokaal bestuur.

De verwerking van de verkeers- en locatiegegevens verloopt als volgt. De aanbieders verstrekken aan het RIVM, via het CBS, afgeleide informatie van verkeers- en locatiegegevens.⁶ De afgeleide informatie is een telling per uur van totaalaantallen van mobiele telefoons per gemeente, uitgesplitst naar de afgeleide herkomst (woongemeente) van de houder van de telefoon.⁷ De aanbieders verwerken hiervoor de beschikbare verkeers- en locatiegegevens om te bepalen in welke gemeente de telefoon zich bevindt, en om de "afgeleide herkomst" van de telefoon te bepalen. Bij deze verwerking worden de verkeers- en locatiegegevens, alsmede de afgeleide herkomst, gepseudonimiseerd.⁸

¹ Voorgesteld artikel 14.7 Telecommunicatiewet, eerste en tweede lid.

² Artikel II van het voorstel.

³ Memorie van toelichting, paragraaf 1.

⁴ Voorgesteld artikel 14.7, tweede lid.

⁵ Memorie van toelichting, paragraaf 1, alinea 7. Verkeers- en locatiegegevens zijn gedefinieerd in artikel 11.1 Telecommunicatiewet.

⁶ Memorie van toelichting, paragraaf 1, alinea 12.

⁷ Memorie van toelichting, paragraaf 1, alinea 12.

⁸ Memorie van toelichting, paragraaf 1, alinea 13. Pseudonimisering (gedefinieerd in artikel 4, onder 5, AVG) is een beveiligingsmaatregel voor persoonsgegevens. Door middel van pseudonimisering wordt identificerende informatie vervangen door een pseudoniem. De gegevens zijn echter wel herleidbaar tot individuen als gebruik wordt gemaakt van aanvullende informatie, bijvoorbeeld de sleutel waarmee de pseudoniemen kunnen worden gekoppeld aan individuen. Aanvullende gegevens moeten daarom apart worden bewaard en er moeten technische en organisatorische maatregelen worden genomen om te zorgen dat de persoonsgegevens niet aan een natuurlijke persoon worden gekoppeld. Pseudonimiseren is niet hetzelfde als anonimiseren. Door adequate anonimisering zijn de gegevens niet meer te herleiden tot individuen, en zijn de gegevens dan ook geen

De afgeleide herkomst wordt bepaald door na te gaan waarmee de telefoon gemiddeld over de afgelopen 30 dagen het grootste deel van de tijd verbinding heeft gemaakt. Hiervoor worden verkeersgegevens verwerkt in combinatie met een antennekaart, bodemgebruikkaarten, of publieke geografische informatie.⁹ Voor buitenlandse telefoonnummers wordt de herkomst afgeleid uit de landencode. Deze herkomst is ingedeeld in negen categorieën.¹⁰ Door het verwerken van de verkeers- en locatiegegevens worden nieuwe persoonsgegevens verkregen, namelijk de afgeleide herkomst van de (tot een individuele persoon herleidbare) mobiele telefoon. Deze nieuwe persoonsgegevens moeten de aanbieders vernietigen zodra zij de informatie hebben verkregen.¹¹ De aanbieders verstrekken vervolgens aan het CBS de geaggregeerde data, oftewel de totaalaantallen.¹² Wanneer een totaalaantal lager is dan 15 wordt geen getal verstrekt, om herleidbaarheid tot personen te voorkomen.¹³

Het CBS combineert de totaalaantallen van de aanbieders en bewerkt de verstrekte gegevens ten behoeve van, en op instructie van het RIVM.¹⁴ Het CBS verstrekt op basis van de bewerkte totaalaantallen aan het RIVM een dagelijkse rapportage.¹⁵ Als de gecombineerde gegevens niet meer nodig zijn voor de taak van het RIVM, worden de gecombineerde gegevens door het RIVM vernietigd, in ieder geval uiterlijk een jaar nadat de informatie is verstrekt.¹⁶

Op een eerder concept van het voorstel heeft de Autoriteit Persoonsgegevens een advies uitgebracht.¹⁷ Naar aanleiding van dit advies is het voorstel op verschillende punten ingrijpend aangepast.¹⁸

2. Regels omtrent de verwerking van verkeers- en locatiegegevens

a. Juridisch kader

Verkeers- en locatiegegevens betreffen gevoelige gegevens waaruit een gedetailleerd beeld oprijst van het privéleven van individuele personen. Het verwerken van gevoelige verkeers- en locatiegegevens, waarmee de bewegingen van burgers nauwgezet in kaart kunnen worden gebracht, is een inbreuk op het recht op gegevensbescherming en het recht op privéleven, en is slechts mogelijk onder strenge voorwaarden.¹⁹ Ook aan het gebruik van geaggregeerde, geanonimiseerde gegevens, kan een risico van inbreuk op het recht op gegevensbescherming en het recht op privéleven verbonden zijn omdat deze gegevens onder omstandigheden kunnen worden herleid tot individuele personen. In dat geval dient ook met deze gegevens uit privacy-oogpunt zorgvuldig te worden omgegaan.²⁰

Als het om de verwerking van verkeers- en locatiegegevens gaat, is de Richtlijn betreffende privacy en elektronische communicatie, ook wel de "e-Privacyrichtlijn" genoemd, van toepassing.²¹ Deze

---

persoonsgegevens meer. Zie ook WP29, Advies 4/2007 over het begrip persoonsgegevens, 20 juni 2007, WP136, p. 18-23.

⁹ Memorie van toelichting, paragraaf 1, alinea 12.

¹⁰ Voorgesteld artikel 14.7, tweede lid, onder a, onderdeel 2. Het betreft de volgende categorieën: Duitsland, België, het Verenigd Koninkrijk, overige landen binnen Europa, landen in Noord-Amerika, landen in Zuid-Amerika, landen in Azië, landen in Afrika, en landen in Oceanië.

¹¹ Voorgesteld artikel 14.7, derde lid.

¹² Voorgesteld artikel 14.7, vierde lid.

¹³ Memorie van toelichting, paragraaf 1, alinea 5 en 13.

¹⁴ Voorgesteld artikel 14.7, vierde lid. Uit de artikelsgewijze toelichting op deze bepaling blijkt dat het CBS feitelijk de totaalaantallen combineert, aangezien deze de verwerker is.

¹⁵ Memorie van toelichting, paragraaf 1, alinea 10.

¹⁶ Voorgesteld artikel 14.7, vijfde lid.

¹⁷ Autoriteit Persoonsgegevens, Advies over het concept voor wijziging van de Telecommunicatiewet in verband met informatieverstrekking aan het RIVM (Covid-19 crisis), 14 mei 2020.

¹⁸ Memorie van toelichting, paragraaf 2.

¹⁹ Zie ook HvJEU 21 december 2016, gevoegde zaken C-203/15 en C-698/15, Tele2 Sverige, ECLI:EU:C:2016:970, punten 82 en 90-95.

²⁰ Vgl. Memorie van toelichting, paragraaf 1 "Te verstrekken informatie".

²¹ Artikel 6 en 9 van Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie, PbEU 2002, L 201/37, zoals gewijzigd bij Richtlijn 2009/136/EG van 25 november 2009, PbEU 2009, L 337/11.

richtlijn moet worden gelezen in het licht van het recht op gegevensbescherming en het recht op privéleven.²² Deze richtlijn is geïmplementeerd in de Telecommunicatiewet, met name in hoofdstuk 11. In dit verband is ook van belang om te wijzen op verschillende richtsnoeren en mededelingen van de Europese Commissie en het Europees comité voor gegevensbescherming waarin bepaalde uitgangspunten van het gegevensbeschermingsrecht zijn uitgewerkt voor het gebruik van locatiegegevens om Covid-19 te kunnen bestrijden.²³ Zodra aan de hand van verkeers- en locatiegegevens een natuurlijke persoon direct of indirect kan worden geïdentificeerd, is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Dan is immers sprake van de verwerking van persoonsgegevens.²⁴

De toelichting doet een beroep op artikel 15 van de e-Privacyrichtlijn en artikel 23 van de AVG.²⁵ Ten behoeve van de bestrijding van de epidemie van een infectieziekte, wordt met het voorstel afgeweken van de rechten en plichten die zijn verbonden aan de verwerking van verkeers- en locatiegegevens.²⁶ Artikel 15 van de e-Privacyrichtlijn staat dit toe om bepaalde redenen van zwaarwegend algemeen belang. Een wettelijke maatregel die in een beperking voorziet dient van beperkte duur te zijn en in overeenstemming met de algemene beginselen van het Unierecht.

b. Het begrip 'persoonsgegevens'

De Afdeling begrijpt dat in het licht van de huidige crisis de inzet van bijzondere maatregelen noodzakelijk kan zijn om daarmee beter zicht te krijgen op risico's voor, en (potentiële) uitbraken van Covid-19.²⁷ In de nieuwe fase van versoepeling van de beperkingen kan informatie over drukte en verplaatsingen op bevolkingsniveau nuttig zijn om de effecten van de versoepelingen te kunnen monitoren. De Afdeling gaat er, gelet op de e-Privacyrichtlijn en de AVG, van uit dat er sprake is van een voldoende zwaarwegende doelstelling om verwerking van verkeers- en locatiegegevens door de aanbieders toe te staan, en te voorzien in de verstrekking van daarvan afgeleide informatie aan het CBS en het RIVM.

Met het oog op de vraag of bij de door het wetsvoorstel geregelde verwerkingen sprake is van persoonsgegevens, is van belang om de verschillende fases van verwerking goed van elkaar te onderscheiden.²⁸ Buiten twijfel staat dat de aanbieders op grond van het voorstel persoonsgegevens moeten verwerken. Daarop zijn de waarborgen van de e-Privacyrichtlijn en de AVG zonder meer van toepassing. Minder duidelijk is dat met betrekking tot de van de verkeers- en locatiegegevens afgeleide informatie die door de aanbieders aan het CBS en het RIVM wordt verstrekt en vervolgens door het CBS en het RIVM verder wordt verwerkt.

De toelichting gaat in dat licht bezien terecht in op de vraag in hoeverre de van de verkeers- en locatiegegevens afgeleide informatie die aan het CBS en aan het RIVM wordt verstrekt, moet worden aangemerkt als persoonsgegevens. In de toelichting wordt de conclusie getrokken dat de door de aanbieders te verstrekken informatie niet herleidbaar is tot identificeerbare, natuurlijke personen. Dit oordeel is gebaseerd op de in het kader van het Unierecht geldende 'redelijkheidstest'. Gelet op de in de toelichting genoemde factoren valt niet redelijkerwijs te verwachten dat de verwerkingsverantwoordelijke of een andere persoon de betreffende informatie

²² Artikel 7 en 8 Handvest van de grondrechten van de EU. Zie HvJ EU 21 december 2016, C-203/15 en C-698/15, Tele2 Sverige, ECLI:EU:C:2016:970, punten 90-95.

²³ Zie onder meer Aanbeveling 2020/518 van de Commissie van 8 april 2020 over een gemeenschappelijke toolbox voor het gebruik van technologie en gegevens om de Covid-19-crisis te bestrijden en te boven te komen, met name wat mobiele applicaties en het gebruik van geanonimiseerde mobiliteitsgegevens betreft, PbEU 2020, L 114/7; en van het Europees Comité voor gegevensbescherming (EDPB), 'Guidelines on the use of location data and contact tracing tools in the context of the COVID-19 outbreak', 21 april 2020.

²⁴ Zie artikel 4, aanhef en eerste lid, Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG, PbEU 2016, L 119/1.

²⁵ Memorie van toelichting, paragraaf 1 "Richtlijn 2002/58 (e-Privacyrichtlijn)". De genoemde doelstellingen betreffen de openbare veiligheid en de bescherming van de volksgezondheid.

²⁶ Zie de artikelen 5, 6 en 9, e-Privacyrichtlijn.

²⁷ Ook de Europese Commissie acht het gebruik van de data van geanonimiseerde en geaggregeerde locatiedata noodzakelijk voor onderzoek om het virus te bestrijden en om de verspreiding van het virus en de economische gevolgen van de crisis te modelleren. Zie Aanbeveling (EU) 2020/518 van de Commissie van 8 april 2020, overwegingen 20 en 21.

²⁸ Zie reeds hiervoor paragraaf 1.

zal herleiden tot individuele personen. De kosten van en de tijd benodigd voor identificatie zonder daarbij gebruik te maken van de verkeers- en locatiegegevens die de aanbieders beheren maken een dergelijke identificatie onwaarschijnlijk, aldus de toelichting.²⁹

De Afdeling onderschrijft het standpunt dat de van de verkeers- en locatiegegevens afgeleide informatie die aan het CBS en aan het RIVM wordt verstrekt, geen persoonsgegevens betreffen. Niettemin is aanvulling van de toelichting op dit punt wenselijk, gelet op het belang van het onderwerp. Met het oog daarop is, zoals de toelichting terecht stelt, van belang dat het wetsvoorstel de aanbieders³⁰ en het RIVM³¹ verplicht de gegevens na de noodzakelijke verwerking te vernietigen. Voor zover in die situatie er nog een risico op herleidbaarheid is, zou dat vooral kunnen worden veroorzaakt door handelingen van derde partijen. Deze zouden indien zij de geaggregeerde informatie zouden verkrijgen, deze wellicht kunnen herleiden tot identificeerbare gegevens door ze te combineren met andere bij die partijen beschikbare gegevens. Bepaalde derde partijen kunnen daar belang bij hebben omdat deze gegevens een potentieel belangrijke (ook commerciële) waarde vertegenwoordigen.

In de toelichting wordt er terecht van uitgegaan dat om te bepalen of een individu identificeerbaar is, moet worden gekeken naar alle middelen waarvan redelijkerwijs valt te verwachten dat zij worden gebruikt door degene die voor de verwerking verantwoordelijk is, of die door een derde partij worden gebruikt om het individu te identificeren.³² Het Hof van Justitie van de EU (HvJEU) heeft overwogen dat het heridentificeren van personen in ieder geval niet aan de orde is als de identificatie van de betrokkene bij de wet verboden wordt of in de praktijk ondoenlijk is, bijvoorbeeld omdat zij – gelet op de vereiste tijd, kosten en mankracht – een excessieve inspanning vergt, zodat het gevaar voor identificatie in werkelijkheid onbeduidend lijkt.³³

Uit deze rechtspraak blijkt dat niet alleen de feitelijke mogelijkheden om gegevens te herleiden bepalend zijn maar ook de wettelijke beperkingen voor de verwerkingsverantwoordelijke of derde partijen om identificatie mogelijk te maken. Met het oog op het laatste mist de Afdeling in de toelichting een nadere uiteenzetting over de wettelijke beperkingen zoals door het HvJEU bedoeld, die heridentificatie moeten voorkomen.³⁴

De Afdeling adviseert gelet op het voorgaande de toelichting aan te vullen en in dat kader in te gaan op de genoemde jurisprudentie van het HvJEU.

Naar aanleiding van de opmerking van de Afdeling is paragraaf 1 van de toelichting (Te verstrekken informatie) aangevuld met een verwijzing naar de wettelijke beperkingen om identificatie mogelijk te maken en de jurisprudentie daarover.

c. Bewaartermijn

Het voorstel bepaalt dat het RIVM de van de verkeers- en locatiegegevens afgeleide informatie, zoals verstrekt door de aanbieders, vernietigt zodra het deze heeft gecombineerd met de gegevens van de andere aanbieders. Het RIVM vernietigt de gecombineerde gegevens zodra deze niet meer nodig zijn voor de bestrijding van infectieziekten, en in ieder geval uiterlijk een jaar nadat de informatie is verstrekt.³⁵ De aanwijzing van de minister kan nader specificeren wanneer de informatie moet worden vernietigd, aldus de toelichting.³⁶ De Afdeling merkt op dat de maximale bewaartermijn van een jaar niet verder wordt gemotiveerd in het voorstel. De Afdeling acht een

²⁹ Memorie van toelichting, par. 1, voorlaatste alinea.

³⁰ Het voorgestelde artikel 14.7, derde lid.

³¹ Het voorgestelde artikel 14.7, vijfde lid. Zie over de bewaartermijn bij het RIVM de opmerking onder 2c.

³² Overweging 26 van de considerans van de AVG; en HvJ EU 19 oktober 2016, C-582/14, Breyer/Duitsland, ECLI:EU:C:2016:779, punt 43.

³³ HvJ EU 19 oktober 2016, C-582/14, Breyer/Duitsland, ECLI:EU:C:2016:779, punt 46.

³⁴ In dat verband wijst de toelichting er nu al op dat het de aanbieders op grond van de Telecommunicatiewet verboden is om brongegevens aan derden ter beschikking te stellen en op de op grond van de wet geldende beveiligingseisen. Zie paragraaf 1, voorlaatste alinea.

³⁵ Voorgesteld artikel 14.7, vijfde lid.

³⁶ Artikelsgewijze toelichting op artikel 14.7, vijfde lid.

nadere motivering van de bewaartermijn wel noodzakelijk, in het licht van voorgaande adviesopmerking.³⁷

De Afdeling adviseert de toelichting aan te vullen, en zo nodig het voorstel aan te passen.

Naar aanleiding van de opmerking van de Afdeling is de toelichting op het vijfde lid op dit punt aangevuld.

d. Waarborgen ter bescherming van de gegevens

Mede gelet op de inmenging die de verwerking van verkeers- en locatiegegevens door de aanbieders op het recht op privéleven veroorzaken, zijn in het voorstel verschillende waarborgen ingebouwd. Zo is de maatregel van tijdelijke aard, de verkeers- en locatiegegevens worden gepseudonimiseerd, en de gegevens worden onmiddellijk, dan wel na een bepaalde periode, vernietigd door de aanbieders en door het RIVM. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan vereisten die zijn opgenomen in met name de e-Privacyrichtlijnen, de genoemde richtsnoeren en mededelingen. Het is op grond van die regelingen immers noodzakelijk dat de wettelijke maatregel van beperkte duur is en dat voldoende waarborgen worden getroffen om de vertrouwelijkheid van de gegevens te verzekeren.³⁸

Het valt de Afdeling op dat er geen bepaling is opgenomen voor de vernietiging van de geaggregeerde gegevens door het CBS, terwijl een dergelijke verplichting wel is opgenomen voor de aanbieders en het RIVM. Hoewel het CBS alleen beschikt over van verkeers- en locatiegegevens afgeleide informatie en niet over de verkeers- en locatiegegevens zelf, is de-anonimisering niet bij voorbaat geheel uitgesloten.³⁹ In dat licht bezien biedt een wettelijke verplichting voor het CBS tot het vernietigen van deze informatie, zodra deze is verstrekt aan het RIVM, hiervoor een extra waarborg.

De Afdeling adviseert het wetsvoorstel op dit punt aan te vullen.

Naar aanleiding van de opmerking van de Afdeling is het vijfde lid van het voorgestelde artikel 14.7 aangepast, waarmee duidelijker tot uitdrukking wordt gebracht dat de verplichting de informatie te vernietigen zowel voor het CBS als het RIVM geldt.

e. Specificering van de wettelijke taken

In het wetsvoorstel wordt bepaald dat de minister bevoegd is aanbieders te verplichten bepaalde informatie te verstrekken aan het RIVM ten behoeve van de taak op grond van artikel 6c van de Wet publieke gezondheid en aanwijzingen te geven met betrekking tot deze verstrekking.

Het valt de Afdeling op dat deze tijdelijke regeling in meer specifieke zin niet is beperkt tot informatieverstrekking voor zover dat noodzakelijk is met betrekking tot de ontwikkeling van risico's voor en uitbraken van Covid-19. De Afdeling adviseert dit in deze zin in artikel 14.7 zelf te bepalen. Hiermee wordt de verwerking van verkeers- en locatiegegevens door aanbieders ten behoeve van de informatieverstrekking aan het RIVM duidelijk beperkt tot de noodzaak tot bestrijding van het coronavirus. In dezelfde zin zou in het wetsvoorstel bepaald moeten worden dat verwerking van de informatie door het CBS alleen plaatsvindt voor zover dat noodzakelijk is ter bestrijding van Covid-19.

De Afdeling adviseert het wetsvoorstel op dit punt aan te vullen.

Naar aanleiding van de opmerking van de Afdeling is het doel waarmee de informatie door het CBS wordt verwerkt ten behoeve van het RIVM, en het doel waarmee het RIVM de informatie gebruikt, uitdrukkelijk beperkt tot de taak van het RIVM op grond van artikel 6c van de Wet publieke gezondheid 'bij de bestrijding van het novel coronavirus'.

³⁷ Zie paragraaf 2b.

³⁸ Artikel 15, eerste lid, e-Privacyrichtlijn. Aanbeveling (EU) 2020/518 van de Commissie van 8 april 2020, p. 9, punt 10; en p. 11, punt 20. zie ook Richtsnoeren 04/2020 van de EDPB van 21 april 2020, punt 14 en 48.

³⁹ Zie ook de artikelsgewijze toelichting, vierde lid.

f. Periodieke toetsing

De Afdeling wijst erop dat in een aanbeveling van de Europese Commissie met betrekking tot het gebruik van mobiliteitsdata om de evolutie van het virus te modelleren en voorspellen en in een richtsnoer van het Europees comité voor de gegevensbescherming, onder de aandacht wordt gebracht dat een regelmatige evaluatie van de aanhoudende noodzaak van de verwerking van persoonsgegevens met het oog op de bestrijding van de Covid-19-crisis noodzakelijk is, en dat er passende vervalbepalingen worden vastgesteld om ervoor te zorgen dat de verwerking niet verder gaat dan wat strikt noodzakelijk is voor die doeleinden.⁴⁰

Voorliggend voorstel vervalt een jaar na inwerkingtreding, en kan bij koninklijk besluit telkens met twee maanden worden verlengd. Er is echter niet voorzien in periodieke toetsing. De effectiviteit van het gebruik van de geaggregeerde en gecombineerde gegevens is nog onzeker. Gelet op de effectiviteit en het nut van de maatregel is wel van belang om, ook tussentijds, te bepalen of de verwerking van verkeers- en locatiegegevens voor afgeleide informatie ook daadwerkelijk effectief is.⁴¹ Nu de doeltreffendheid van het gebruik van de geaggregeerde en gecombineerde gegevens nog ongewis is, en gezien de grootschaligheid van de verwerking van verkeers- en locatiegegevens die daarvoor nodig is, ligt een periodieke toetsing ook gedurende de periode dat de wet geldt, daarom in de rede.

Naar aanleiding van de opmerking van de Afdeling is een achtste lid toegevoegd, waarin het opleggen van een verplichting op grond van het eerste lid van artikel 14.7 elke zes maanden wordt geëvalueerd, en hierover verslag wordt uitgebracht aan de Tweede Kamer.

De Afdeling adviseert in de toelichting op het voorgaande in te gaan en het voorstel zo nodig aan te passen.

De Afdeling advisering van de Raad van State heeft een aantal opmerkingen bij het voorstel en adviseert daarmee rekening te houden voordat het voorstel bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal wordt ingediend.

Ik moge U verzoeken, mede namens de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het hierbij gevoegde gewijzigde voorstel van wet en de gewijzigde memorie van toelichting aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal te zenden.

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,

⁴⁰ Aanbeveling (EU) 2020/518 van de Commissie van 8 april 2020, punt 10, onderdeel 2. In overweging 27 van deze aanbeveling is ook opgenomen dat overleg met de gegevensbeschermingsautoriteiten, overeenkomstig de bepalingen van het Unierecht inzake de bescherming van persoonsgegevens, van essentieel belang is om ervoor te zorgen dat persoonsgegevens rechtmatig worden verwerkt en de rechten van de betrokkenen worden geëerbiedigd. Zie ook Richtsnoeren 04/2020 van de EDPB van 21 april 2020, punt 48.

⁴¹ Artikel 15, eerste lid, e-Privacyrichtlijn vereist immers dat beperkingen van de rechten en plichten noodzakelijk zijn in een democratische samenleving, en redelijk en proportioneel zijn voor de in die bepaling omschreven doelstellingen van algemeen belang.

Tijdelijke bepaling in verband met de informatieverstrekking aan het RIVM bij de bestrijding het novel coronavirus (2019-nCoV) (Tijdelijke wet informatieverstrekking RIVM i.v.m. COVID-19)
VOORSTEL VAN WET

(28 mei 2020)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is het RIVM te ondersteunen in haar taak om werkzaamheden te verrichten bij de bestrijding van het novel coronavirus (2019-nCoV);

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I

Na artikel 14.6 van de Telecommunicatiewet wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 14.7

1. Onze Minister is bevoegd om, in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, aanbieders van openbare mobiele telecommunicatienetwerken die openbare mobiele telefoniediensten aanbieden te verplichten de informatie bedoeld in het tweede lid te verstrekken aan het CBS, bedoeld in artikel 1, onderdeel b, van de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek. Het CBS gebruikt en bewerkt de door de aanbieders verstrekte informatie uitsluitend ten behoeve van het Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, bedoeld in artikel 1, onderdeel b, van de Wet op het RIVM, dat deze informatie uitsluitend gebruikt in verband met diens taak op grond van artikel 6c van de Wet publieke gezondheid bij de bestrijding van het novel coronavirus (2019-nCoV).

2. De informatie die op grond van het eerste lid wordt verstrekt bestaat uit de totaalaantallen per Nederlandse gemeente en per uur van de mobiele eindapparaten die op enig moment in dat uur in die gemeente verbonden waren met het openbare mobiele telecommunicatienetwerk van de betreffende aanbieder, uitgesplitst naar afgeleide herkomst van de houder van het mobiele eindapparaat, waarbij:

a. de afgeleide herkomst gelijk staat aan:

1°. de gemeente waar het eindapparaat gemiddeld over de afgelopen 30 dagen het grootste deel van de tijd verbinding heeft gemaakt met het openbare mobiele telecommunicatienetwerk van de betreffende aanbieder, of

2°. in geval van een buitenlands nummer, het land dat is af te leiden uit de mobiele landencode als bedoeld in artikel 1, onderdeel c, van het Nummerplan voor identiteitsnummers ten behoeve van internationale mobiliteit (IMSI-nummers), ingedeeld in negen categorieën, te weten:

- Duitsland;
- België;
- het Verenigd Koninkrijk;
- overige landen binnen Europa;
- landen in Noord-Amerika;
- landen in Zuid-Amerika;
- landen in Azië;
- landen in Afrika;
- landen in Oceanië,

b. geen informatie wordt verstrekt over een totaalaantal met eenzelfde afgeleide herkomst dat kleiner is dan 15, en

c. de informatie die betrekking heeft op een datum na inwerkingtreding van dit artikel telkens eenmaal per 24 uur wordt verstrekt.

3. Bij de verstrekking, bedoeld in het eerste lid, en de verwerking ten behoeve van die verstrekking, worden de artikelen 11.5 en 11.5a waar nodig buiten toepassing gelaten. De aanbieders vernietigen de persoonsgegevens die zij genereren ter verkrijging van de informatie die moet worden verstrekt, direct na verkrijging van die informatie.

4. Het CBS maakt de informatie, bedoeld in het tweede lid, noch de ten behoeve van het Rijksinstituut gecombineerde en bewerkte informatie, openbaar en deelt deze niet met anderen dan het Rijksinstituut.

5. Het CBS vernietigt de per aanbieder verstrekte gegevens zodra het deze heeft gecombineerd met de gegevens van de andere aanbieders. Het CBS en het Rijksinstituut vernietigen de gecombineerde en bewerkte gegevens zodra deze niet meer nodig zijn voor de taak, bedoeld in het eerste lid, en in ieder geval uiterlijk een jaar nadat de informatie is verstrekt.

6. Onze Minister is bevoegd om, in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, bij het opleggen van een verplichting op grond van het eerste lid, aanbieders van openbare mobiele telecommunicatienetwerken dwingende aanwijzingen te geven met betrekking tot de verstrekking bedoeld in het eerste lid en de manier waarop de aanbieders de totaalaantallen en de afgeleide herkomst, bedoeld in het tweede lid, bepalen. Onze Minister kan de aanwijzingen wijzigen.

7. In de aanwijzingen, bedoeld in het zesde lid, wordt bepaald vanaf welke datum, niet eerder dan 1 januari 2020, de informatie bedoeld in het tweede lid, of een deel daarvan, moet worden verstrekt.

8. Onze Minister, in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, informeert de Tweede Kamer der Staten-Generaal zes maanden na het opleggen van een verplichting op grond van het eerste lid, en in voorkomend geval elke zes maanden daarna, over de doeltreffendheid van de informatieverstrekking op grond van die verplichting.

Artikel II

1. Deze wet treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin zij wordt geplaatst.

2. Artikel 14.7 van de Telecommunicatiewet vervalt een jaar na inwerkingtreding. Bij koninklijk besluit kan worden bepaald dat artikel 14.7 van de Telecommunicatiewet op een later tijdstip vervalt, met dien verstande dat dit tijdstip telkens ten hoogste twee maanden na het tijdstip ligt waarop dit artikel zou vervallen.

3. De voordracht voor een krachtens het tweede lid vast te stellen koninklijk besluit wordt niet eerder gedaan dan een week nadat het ontwerp aan beide Kamers van de Staten-Generaal is overgelegd.

4. Bij koninklijk besluit kan een tijdstip worden aangewezen waarop artikel 14.7 van de Telecommunicatiewet vervalt, dat ligt vóór het tijdstip bedoeld in het tweede lid.

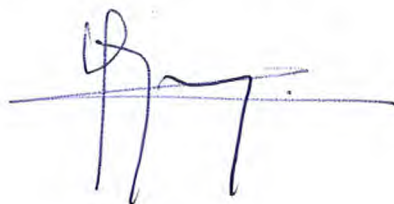
Artikel III

Deze wet wordt aangehaald als: Tijdelijke wet informatieverstrekking RIVM i.v.m. COVID-19.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and vertical strokes, is written over a horizontal line. The signature is positioned centrally on the page.

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,

Tijdelijke bepaling in verband met de informatieverstrekking aan het RIVM bij de bestrijding het novel coronavirus (2019-nCoV) (Tijdelijke wet informatieverstrekking RIVM i.v.m. COVID-19)

MEMORIE VAN TOELICHTING

(28 mei 2020)

I. ALGEMEEN DEEL

1. Inhoud en aanleiding

Inhoud wetsvoorstel

Dit wetsvoorstel creëert een grondslag in hoofdstuk 14 van de Telecommunicatiewet om aanbieders van openbare mobiele telecommunicatienetwerken te verplichten informatie te verstrekken aan het Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu (RIVM) ten behoeve van de taak op grond van artikel 6c van de Wet publieke gezondheid (Wpg), om namens de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) werkzaamheden te verrichten bij de bestrijding van de epidemie van het novel coronavirus (2019-nCoV), dat de ernstige infectieziekte COVID-19 veroorzaakt. Bij de uitvoering van die taak heeft het RIVM aangegeven behoefte te hebben aan informatie die de aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken kunnen afleiden uit de verkeers- en locatiegegevens die zij in het kader van hun dienstverlening verwerken. Het Centraal bureau voor de statistiek (CBS) neemt de informatie van een aanbieder voor het RIVM in ontvangst, combineert deze met de informatie van de andere aanbieders en bewerkt deze voor het RIVM.

Aanleiding en doel wetsvoorstel

Nederland wordt sinds begin maart 2020 geconfronteerd met de gevolgen en impact van het om zich heen grijpen van het virus dat de ernstige infectieziekte COVID-19 veroorzaakt. De Nederlandse samenleving bevindt zich als gevolg daarvan in een intelligente lockdown. Sinds 16 maart zijn strenge maatregelen van kracht om de verspreiding van het coronavirus te beperken. Deze maatregelen hebben gelukkig effect. Het aantal nieuwe besmettingen, ziekenhuisopnames en het aantal nieuwe opnames op de IC-afdelingen is in de loop van de weken afgenomen en ook het aantal sterfgevallen per week neemt geleidelijk af. Nederland is daarmee in een overgangsfase terecht gekomen, waarbij beperkende maatregelen gericht kunnen worden ingezet. Per 11 mei zijn om die reden een aantal beperkende maatregelen versoepeld.

Het verder versoepelen van de beperkingen die de intelligente lockdown met zich brengt, kan alleen plaatsvinden met behulp van een combinatie van begeleidende maatregelen en de medewerking van de gehele bevolking. Een succesvolle exitstrategie vergt in het bijzonder dat de keten van besmettingen doorbroken wordt en verdere besmettingen voorkomen worden. Bij het versoepelen van geldende maatregelen en het inzetten van andere maatregelen hoort ook dat er andere middelen moeten kunnen worden ingezet om het effect daarvan te meten. De meest accurate methode daarvoor in deze fase is het kunnen volgen van de bewegingen en verplaatsingen van de bevolking. Het is voor het RIVM noodzakelijk om drukte en verplaatsingen op bevolkingsniveau te kunnen monitoren.

Het gaat nadrukkelijk niet om het volgen van personen. Het gaat om tellingen van het aantal personen dat in een gemeente aanwezig is en van het aantal bezoekers, en hun afgeleide herkomst, in deze gemeente. Meer specifiek gaat het om een telling, per uur, per gemeente, van het totaal aantal mobiele telefoons dat daar aanwezig is, verdeeld naar afgeleide herkomst. Deze afgeleide herkomst van de mobiele telefoon wordt door de aanbieders afgeleid van de gemeente waar het eindapparaat gemiddeld het grootste deel van de tijd verbinding heeft gemaakt met het netwerk van de betreffende aanbieder. De herkomst van telefoons uit het buitenland wordt ingedeeld in negen categorieën voor de meest voorkomende landen en werelddelen en kan worden

afgeleid uit de landcode die de aanbieder kan destilleren uit de eerste drie cijfers van het bij haar bekende IMSI-nummer. De landcode kan worden gekoppeld aan de tellingen, waarbij een minimum wordt gehanteerd van 15 per groep en per gemeente om individuele herleiding te voorkomen. De wetenschap hoeveel bezoekers uit het buitenland komen en welk land dit betreft, maakt dat afgeleid kan worden of er bezoekers uit een land met een bepaald besmettingsrisico komen. De veranderingen in verplaatsingen over de grenzen met België en Duitsland zijn relevant omdat er andere maatregelen gelden in deze landen. Indien in Nederland de terrassen open gaan en in België niet, en er veel mensen vanuit België de grens over gaan, is dit relevante informatie voor een gemeente waarin veel mensen uit België komen om bezoekers uit België te verzoeken niet te komen. Voor de telling van telefoons uit het buitenland is het relevant dit te relateren aan de kans dat de gebruiker van de telefoon besmet kan zijn en een risico vormt voor inwoners van de gemeente. De kans op introductie van besmetting uit het buitenland verschilt sterk tussen werelddelen. In 2020 was het risico in januari en februari hoog voor bezoekers uit Azië, in maart en april voor bezoekers uit Europa (overig). In april nam het aantal besmettingen in Noord-Amerika snel toe. In mei neemt het aantal besmettingen in Zuid-Amerika snel toe. Het is daarom zinvol onderscheid te maken naar werelddeel.

De grens van 15 is gebaseerd op een ervaringscijfer van het CBS, dat de informatie bedoeld in het tweede lid, namens het RIVM zal ontvangen, zal combineren met de informatie van de andere aanbieders, en verder zal bewerken ten behoeve van de taak van het RIVM (zie hierna: 'Rol van het CBS'). De afgelopen 30 jaar heeft het CBS een drempelwaarde van tenminste 10 eenheden per cel of datapunt gehanteerd als beveiliging om te voorkomen dat gegevens van een individu onthuld worden (zie richtlijnen voor on site remote access output CBS). Dat heeft al die tijd niet geleid tot onthullingen van gegevens over een individu. Omdat het hier om locatiegegevens gaat die naar hun aard sneller herleidbaar zijn tot individuen, wordt een extra zorgvuldige drempelwaarde van 15 gehanteerd. Hiermee wordt voorkomen dat de gegevens inzicht geven in de bewegingen van (een kleine groep) individuen, zonder de bruikbaarheid te verliezen.

Nut en noodzaak

Het RIVM heeft bij de huidige bestrijding van het novel coronavirus behoefte aan informatie die de aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken kunnen afleiden uit de verkeers- en locatiegegevens die zij in het kader van hun dienstverlening verwerken. Daarbij gaat het om een telling, per uur, per gemeente, van het totaal aantal mobiele telefoons dat daar aanwezig is, verdeeld naar afgeleide herkomst. Deze afgeleide herkomst van de mobiele telefoon wordt door de aanbieders afgeleid van de gemeente waar het eindapparaat gemiddeld het grootste deel van de tijd verbinding heeft gemaakt met het netwerk van de betreffende aanbieder. De herkomst van telefoons uit het buitenland wordt ingedeeld in negen categorieën voor de meest voorkomende landen en werelddelen en kan worden afgeleid uit het netnummer. Bij alle gegevens (afgeleide herkomst per gemeente dan wel categorie buitenland) wordt een minimum gehanteerd van 15 per groep en per gemeente om individuele herleiding te voorkomen.

De totaalaantallen telefoons per gemeente per uur, gegroepeerd naar afgeleide herkomst, is belangrijke informatie voor het RIVM om de effectiviteit van de maatregelen te toetsen.

Met de gegevens kan het RIVM bij een opleving van het aantal besmettingen sneller handelen, dat wil zeggen GGD'en waarschuwen en adviseren over handelingsperspectief voor landelijk en lokaal bestuur. Het "mengen" van groepen personen tussen gemeenten kan worden vastgesteld. Dit is relevant om dat dit een belangrijke voorspeller vormt voor hoe de epidemie zich kan verspreiden en lokale signalen aan de GGD'en gegeven kunnen worden. Uit de tellingen die eenmaal per 24 uur aan het CBS worden verstrekt, wordt door het CBS dagelijks een matrix gedestilleerd, die door het RIVM gebruikt kan worden om een schatting te maken in welke gemeenten besmettingen zouden plaatsvinden. Die schattingen kunnen door het RIVM worden gebruikt om lokale signalen af te geven aan de GGD'en om transmissie te stoppen. Tenslotte is de effectiviteit van maatregelen in verband met mobiliteit goed te zien (drukte is uit de data af te leiden). Hierdoor kunnen de maatregelen worden geoptimaliseerd en waar mogelijk versoepeld. Denk daarbij aan regionale of lokale acties. Het gaat er om een algemeen beeld te krijgen van de effecten van maatregelen.

Een voorbeeld kan het nut van verkrijgen van deze informatie voor het RIVM verduidelijken. Als bekend is dat er veel meer mensen dan normaal op eenzelfde tijdstip uit Bergen op Zoom in Roosendaal zijn geweest op een zaterdagmiddag, en als de gegevens voor de rest van Nederland normaal zijn, dan kan dit voor het RIVM aanleiding zijn om het signaal te geven aan de GGD West-Brabant dat als er COVID19 patiënten in Roosendaal worden gevonden, er ook een verhoogd risico is geweest op transmissie van COVID19 voor inwoners in Bergen op Zoom. Dit maakt het mogelijk om regionaal maatwerk te leveren; als alleen mensen uit Bergen op Zoom en Roosendaal veel meer elkaars gemeenten bezoeken is dit een punt voor alleen die gemeenten en de GGD West-Brabant, niet voor Friesland, Groningen of Limburg. Ook bij het geleidelijk versoepelen van de maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van het virus kan het noodzakelijk zijn inzicht te krijgen in toenemende drukte, om zo het effect van de versoepeling te monitoren en waar nodig met maatwerk bij te sturen.

Het is van groot belang voor de zorg, samenleving en economie dat tijdig wordt gereageerd als het virus zich weer sneller verspreidt. Indicatoren die het verloop van de epidemie weergeven, zoals het aantal geteste personen en het aantal ziekenhuis- en IC-opnamen, geven het meest concrete beeld van het verloop. Echter, deze hebben een vertraging van 1 tot 3 weken. Daardoor is het risico erg groot dat de sturing te traag is en nieuwe, grootschalige maatregelen ingevoerd moeten worden om te voorkomen dat de zorg overbelast raakt en het virus zich nog sneller kan verspreiden. Verplaatsingsgegevens geven het meest direct inzicht in hoeveel bewegingen er plaatsvinden tussen gemeenten. Deze data zeggen niets over de verspreiding van het virus zelf, maar wel over het potentiële risico van virusoverdracht tussen personen. Daarmee kunnen ze een eerste signaal geven aan het RIVM dat er sprake kan zijn van een risico op het opleven van het virus. Daarvoor is het ook noodzakelijk de voornoemde gegevens te gebruiken. Alternatieven zijn niet werkbaar of geëigend voor het vervullen van het hierboven beschreven doel. Alternatieven zoals meetlussen en OV informatie, richten zich alleen op verplaatsingen, of een vervoersvorm, en nemen aantallen voetgangers en fietsers niet mee. Ook geven deze gegevens geen informatie over drukte. Voor een goed beeld van het verkeer en de interactie tussen gemeenten is het nodig de tellingen van het aantal telefoons te gebruiken. Meetlussen of OV informatie zijn voorts onvoldoende effectief, omdat ze een onvoldoende compleet beeld laten zien en onvoldoende nauwkeurig zijn voor het doel waar het RIVM de gegevens voor nodig heeft. Immers, niet overal in elke gemeenten liggen snelwegen met meetlussen. Ook verplaatsen mensen zich als gezegd, niet alleen met de auto. Bovendien is niet vast te stellen hoeveel mensen er in een auto zitten en is de herkomst niet vast te stellen. Daar komt bij dat het OV op dit moment nauwelijks wordt gebruikt. Deze gegevens laten daarnaast alleen maar een deel van de verplaatsing zien van een deel van de populatie.

Rol CBS

Aan de aanbieders van openbare mobiele telecommunicatienetwerken wordt op basis van dit wetsvoorstel de verplichting opgelegd om dagelijks de genoemde tellingen te leveren aan het CBS. Het CBS combineert de door de aanbieders los van elkaar verstrekte informatie. Bij het CBS vindt vervolgens een correctie plaats om van de verkregen informatie representatieve gegevens te maken over de Nederlandse bevolking. Niet iedereen bezit een telefoon (bijvoorbeeld jonge kinderen) en sommige mensen bezitten meerdere telefoons. Om een representatief beeld van de verplaatsingen te krijgen wordt deze BIAS eruit gedestilleerd. Het CBS levert op basis van deze gegevens in beginsel dagelijks (mogelijk wordt dit op aangeven van het RIVM in de loop van de tijd minder frequent) een matrix en/of een rapportage op voor het RIVM. Hierbij wordt gestreefd naar zo veel mogelijk transparantie met betrekking tot de door het CBS gehanteerde methodiek en aard van de daarbij verwerkte data. Het CBS maakt een technische beschrijving van de werkwijze openbaar, waarin ook algoritmes beschreven zijn. De door de aanbieders aan het CBS geleverde informatie, alsmede de door het CBS gecombineerde en bewerkte informatie, wordt met het oog op het voorkomen van herleidbaarheid van de gegevens door derden, niet openbaar gemaakt.

Het CBS gebruikt en bewerkt de door de aanbieders verstrekte informatie uitsluitend ten behoeve van het RIVM, met het oog op de wettelijke taak van het RIVM bij de bestrijding van het novel coronavirus. Het RIVM kan specificeren in welk format en met welke frequentie het CBS de output aan haar aanlevert (het format van de matrix, de tijdvakken waarover informatie wordt verstrekt, de welke gemeente en categorie buitenland correspondeert met welke kolom, etc).

Richtlijn 2002/58/EG (ePrivacyrichtlijn)

Om de in artikel 14.7, tweede lid, bedoelde informatie te kunnen verstrekken, moeten de aanbieders verkeers- en locatiegegevens bewerken. De op dit moment geldende grondslag voor het verwerken van verkeers- en locatiegegevens is te vinden in de artikelen 11.5 en 11.5a van de Telecommunicatiewet die daarbij uitvoering geven aan richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie (richtlijn betreffende privacy en elektronische communicatie) hierna: richtlijn 2002/58/EG. Deze artikelen bieden geen grondslag voor de verwerking ten behoeve van het verstrekken van informatie aan het RIVM. De artikelen kunnen op basis van artikel 11.13 buiten toepassing worden gelaten, maar alleen in het belang van de nationale veiligheid en de voorkoming, opsporing en vervolging van strafbare feiten. Artikel 15 van richtlijn 2002/58/EG biedt echter wel de ruimte om deze bepalingen ook buiten toepassing te laten ter waarborging van de openbare veiligheid, daaronder begrepen de bestrijding van de epidemie van een infectieziekte, en andere doelstellingen genoemd in artikel 23, eerste lid, van de Algemene verordening gegevensbescherming, waaronder belangrijke doelstellingen van algemeen belang van de Unie of van een lidstaat, met inbegrip van volksgezondheid. Van deze mogelijkheid wordt met dit wetsvoorstel gebruik gemaakt ten behoeve van de bestrijding van COVID-19. Daarbij wordt bovendien verzekerd dat de aanbieders gehouden zijn de informatie te verstrekken en kan de minister daar dwingende aanwijzingen bij geven met betrekking tot het tijdstip en de wijze waarop de informatie (technisch) wordt aangeleverd.

Te verstrekken informatie

Tegen deze achtergrond wordt in het voorgestelde artikel 14.7, eerste lid, bepaald dat de minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) in overeenstemming met de minister van VWS de aanbieders van openbare mobiele telecommunicatienetwerken kan verplichten om het RIVM de in het tweede lid genoemde informatie te verstrekken. Bij deze informatie gaat het uitdrukkelijk niet om de verkeers- of locatiegegevens zelf maar om daarvan afgeleide informatie: het gaat om tellingen per uur van totaal aantallen mobiele eindapparaten (mobiele telefoons) per gemeente, uitgesplitst naar de afgeleide herkomst van de houder van de telefoon. De afgeleide herkomst wordt door de aanbieder bepaald aan de hand van de gemeente waar het eindapparaat gemiddeld het grootste deel van de tijd verbinding heeft gemaakt met het netwerk van de betreffende aanbieder. Dit wordt geschat door middel van verwerkingen die de aanbieder uitvoert op basis van verkeersgegevens in combinatie met een antennekaart, bodemgebruikkaarten of publieke geografische informatie. Als het om een buitenlands nummer gaat wordt de afgeleide herkomst afgeleid uit het netnummer en ingedeeld in de negen categorieën van vaakst voorkomende herkomsten van buitenlandse bezoekers die in het tweede lid, onderdeel a, sub 2 zijn genoemd.

Artikel 14.7 vormt de grondslag voor deze verwerking door de aanbieders van de verkeers- en locatiegegevens, zijnde persoonsgegevens. Bij de interne verwerking door de aanbieders ten behoeve van het verkrijgen van de totaal aantallen zijn de aanbieders op grond van de AVG gehouden aan het beginsel van dataminimalisatie. Dat wil zeggen dat de gegevens zo vroeg mogelijk in het proces worden ontdaan van alle direct herleidbare informatie (telefoonnummer, IMSI etc.) door ze te versleutelen en te voorzien van een nieuw identificatienummer (pseudonimisering). Vervolgens wordt dit pseudoniem gekoppeld aan de afgeleide herkomst, zoals omschreven in onderdeel a van het tweede lid (gemeente of categorie buitenland). Deze nieuwe persoonsgegevens over de afgeleide herkomst van de telefoon, moeten de aanbieders direct vernietigen nadat zij de totaal aantallen per gemeente, per uur, per afgeleide herkomst, hebben verkregen. Alleen de totaal aantallen worden verstrekt aan het RIVM. Wanneer een totaal aantal lager is dan 15, wordt daarvoor geen getal verstrekt, als extra maatregel om te voorkomen dat de

totaalaantallen bijvoorbeeld in dunbevolkte gebieden alsnog herleidbaar zouden zijn tot (kleine groepen) individuen.

Met deze totaalaantallen, per gemeente, per uur, en per afgeleide herkomstgemeente of categorie buitenland, wordt een beeld verkregen van risicocontacten op populatieniveau, en niet op individueel niveau. Er zijn geen gegevens nodig die tot personen herleidbaar zijn. Er worden dus geen telefoonnummers of andere persoonlijke gegevens verstrekt, ook niet in gepseudonimiseerde vorm.

De informatie die de aanbieders op grond van het eerste lid verstrekken aan het RIVM, via het CBS, is wegens het hoge aggregatieniveau en het minimale getal van 15 per groep per gemeente per uur, naar het oordeel van de regering niet herleidbaar tot identificeerbare natuurlijke personen. Hoewel er studies zijn die de - theoretische - mogelijkheid aantonen om in bepaalde gevallen ook geaggregeerde locatiedata te herleiden tot identificeerbare natuurlijke personen, valt niet redelijkerwijs te verwachten dat de verwerkingsverantwoordelijke of een andere persoon deze middelen gebruikt. De kosten van en de tijd benodigd voor identificatie zonder daarbij gebruik te kunnen maken van de brongegevens (de locatie- en verkeersgegevens die de aanbieders beheren) maken een dergelijke identificatie onwaarschijnlijk. Belangrijk hierbij is dat het de aanbieders op grond van de Telecommunicatiewet verboden is om de brongegevens aan derden ter beschikking te stellen. Daarbij verwijst de regering naar HvJ EU 19 oktober 2016, C-582/14, Breyer/Duitsland, ECLI:EU:C:2016:779. Het Hof overweegt in punt 46 van dit arrest dat herleidbaarheid niet redelijkerwijs kan worden aangenomen indien de identificatie van de betrokkene bij wet verboden is. Ook gelden er voor de aanbieders op grond van de Telecommunicatiewet strenge eisen voor de beveiliging van de brongegevens waardoor ook het risico op onbevoegde toegang tot deze gegevens tot een minimum wordt beperkt. Bovendien zijn de brongegevens over drie aanbieders verdeeld, worden uitsluitend de totaalaantallen bedoeld in het tweede lid aan het RIVM verstrekt, en wordt door het RIVM de verstrekte informatie per aanbieder vernietigd zodra het RIVM de optelsom van de drie aanbieders heeft gemaakt. Tot slot zijn zowel het RIVM als het CBS bij de verwerking van de door de aanbieders verstrekte informatie gebonden aan het doel in artikel 14.7 van de Telecommunicatiewet¹. Dit betekent dat het voor deze instanties verboden is om de gegevens herleidbaar te maken, als dat technisch al mogelijk zou zijn. Het gaat hier naar het oordeel van kabinet dan ook om statistische gegevens waarop de AVG niet van toepassing is.

De hierboven beschreven 'redelijkheidstest', aan de hand waarvan het kabinet tot de conclusie komt dat de te verstrekken informatie niet herleidbaar is tot identificeerbare natuurlijke personen, ontleent het kabinet aan de Guidelines 04/2020 on the use of location data and contact tracing tools in the context of the COVID-19 outbreak (21 april 2020) van de EDPB en overweging 26 bij de AVG. In de Guidelines adviseert de EDPB dat het bij het gebruik van locatiedata (waaronder de hier bedoelde locatie- en verkeersgegevens) de voorkeur verdient om geanonimiseerde gegevens te gebruiken boven gegevens die herleidbaar zijn tot individuen (randnummer 14). Daarmee brengt het EDPB tot uitdrukking dat het anonimiseren van locatiedata in ieder geval niet principieel onmogelijk is, hoewel het EDPB daarbij erkent dat locatiedata berucht zijn om hun moeilijke anonimisering, zeker wanneer het onvoldoende geaggregeerde locatiedata betreft. Daarbij verwijst het EDPB ook naar de "redelijkheidstest" die hierboven is beschreven. Ook de Europese Commissie gaat ervan uit dat anonimisering mogelijk is, zoals ook blijkt uit de plannen van Eurocommissaris Breton, die geaggregeerde locatiedata van één aanbieder per lidstaat laat verstrekken aan het Joint Research Center ten behoeve van mobiliteitsonderzoek ter bestrijding van COVID-19.

Het kabinet is er uitdrukkelijk niet op uit met deze conclusie de waarborgen die de AVG en richtlijn 2002/58/EG voorschrijft ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens, te omzeilen. Gezien de gevoeligheid van de materie worden in artikel 14.7 de waarborgen uit de AVG en richtlijn 2002/58/EG vastgelegd ten aanzien van de bewaartermijn en doelbinding bij de verdere verwerking van de informatie door het CBS en het RIVM.

¹ Ook hier is identificatie dus wettelijk verboden, vgl HvJ EU 19 oktober 2016, C-582/14, Breyer/Duitsland, ECLI:EU:C:2016:779, punt 46.

2. Autoriteit Persoonsgegevens

Op 13 mei 2020 is het concept van dit wetsvoorstel met de bijbehorende Privacy Impact Assessment aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) voorgelegd voor advies. Dit advies is ontvangen op 14 mei 2020. In het advies laat de AP weten verschillende bezwaren te hebben tegen de versie die zij voor advies voorgelegd heeft gekregen. Het wetsvoorstel voorzag op dat moment nog in de introductie van een permanent artikel in de Telecommunicatiewet dat in en buiten werking zou worden gesteld al naar gelang de minister van VWS gebruik maakt van de bevoegdheid tot het geven van opdrachten bij de bestrijding van een epidemie van een infectieziekte behorende tot groep A. Omdat voorzien werd in herhaaldelijke toepassing van het artikel bij een eventuele terugkeer van het COVID-19 of een nieuwe epidemie, was de informatie die de aanbieders zouden moeten verstrekken niet geconcretiseerd in het wetsartikel: dat zou pas in de aanwijzing gebeuren. Dit leidde ertoe dat, hoewel dat geenszins het voornemen was van het kabinet, het artikel zo gelezen kon worden dat de aanbieders zouden kunnen worden verplicht om veel gedetailleerdere gegevens te verstrekken aan het RIVM dan volgens de toelichting werd voorgenomen. Dit is naar aanleiding van het advies van de AP aangepast: de bepaling is tijdelijk en de gegevens worden uitsluitend verstrekt in het kader van de huidige bestrijding van COVID-19. Ook zijn de te verstrekken gegevens op wetsniveau geconcretiseerd, zodat hier niet onbedoeld een te ruime vorderingsbevoegdheid mee wordt gecreëerd. Daarmee is ook het advies van de AP verwerkt om in de wettekst waarborgen op te nemen in de vorm van de minimale aggregatie en maximale frequentie van de te leveren gegevens en om specifiek te zijn over de aard van de informatie. Op advies van de AP zijn ook doel, nut en noodzaak uitgebreider toegelicht. De AP had voorts bezwaar tegen het ontbreken van procedurele waarborgen in de vorm van parlementaire, rechtelijke of onafhankelijke bestuurlijke betrokkenheid bij het bepalen wanneer tot het verstrekken van welke gegevens zou worden overgegaan, aangezien dat bij aanwijzing van de minister zou worden bepaald. Doordat de te verstrekken informatie nu echter in de wetsbepaling zelf is vastgelegd en het om een tot de COVID-19-bestrijding beperkte toepassing gaat, is parlementaire betrokkenheid inmiddels gewaarborgd. De aanwijzing heeft uitsluitend nog betrekking op het opleggen van de verplichting zelf en de nadere praktische invulling van de vertrekking (de startdatum van eerste informatieverstrekking, de vertraging waarmee de informatie wordt verstrekt en de technische wijze waarop de gegevens moeten worden verstrekt). De AP ging ook in op de rol van het CBS. Hierop is ingegaan in de aangevulde toelichting op het vierde lid. Tot slot is de bewaartermijn verder geconcretiseerd ten opzichte van de wettekst die aan de AP werd voorgelegd.

3. Tijdelijkheid

In het wetsvoorstel is een bepaling opgenomen die ervoor zorgt dat artikel 14.7 van de Telecommunicatiewet weer vervalt. Het wetsvoorstel is immers tijdelijk. Het moment van inwerkingtreding is met ingang van de eerste dag na haar bekendmaking. Het betreft spoedwetgeving, daarom is afwijking van het kabinetsbeleid inzake vaste verandermomenten en minimuminvoeringstermijn toegestaan.

Om de tijdelijkheid van het voorstel te benadrukken vervalt artikel 14.7 van de Telecommunicatiewet na een jaar. Omdat niet valt uit te sluiten dat de noodzaak voor dit artikel ook na deze datum nog blijft bestaan, is een mogelijkheid opgenomen om bij koninklijk besluit te bepalen dat het artikel op een later tijdstip vervalt dan na een jaar, waarmee de geldigheidsduur van artikel 14.7 telkens met ten hoogste twee maanden kan worden verlengd.

4. Regeldruk

Het wetsvoorstel heeft geen administratieve lasten tot gevolg. De nalevingskosten zullen ontstaan op het moment dat de verplichting wordt opgelegd en de aanwijzingen omtrent de informatieverstrekking worden gegeven. De aanbieders moeten kennismaken van deze wettelijke

verplichting en technische en procedurele wijzigingen doorvoeren om aan de plicht tot het leveren van de informatie bedoeld in het tweede lid te voldoen. Op voorhand is niet exact per mobiele aanbieder vast te stellen welke implementatiekosten met deze wijzigingen gemoeid zullen zijn. Op basis van eerdere projecten schat EZK dat de verplichting voor elk van de mobiele operators zal leiden tot een project van enkele FTE gedurende enkele weken, waarbij juridische en technische capaciteit gevraagd zal worden. Deze kosten worden geschat op 5 FTE maal 14 werkdagen van 8 uur, maal € 54 uurloon: € 30.240 per aanbieder. Er zijn drie mobiele netwerkaanbieders, waarmee het totaal op € 90.720 komt.

Ook zullen partijen eenmalig kosten moeten maken voor aanschaf en configuratie van nieuwe of gewijzigde netwerksystemen. Een eerste ruwe schatting van deze kosten komt neer op € 100.000 – € 300.000 per aanbieder.

Voor de duur dat de wettelijke verplichting geldt, zullen aanbieders incidentele kosten maken ten behoeve van technisch onderhoud, beveiliging en monitoring. De verwachting is dat deze structurele kosten nihil zijn omdat deze aansluiten op reguliere processen.

Een concept van dit wetsvoorstel is voorgelegd aan het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR). ATR heeft op 28 mei 2020 advies uitgebracht. Het college adviseert om te onderbouwen dat telecomgegevens over verblijf en verplaatsingen van groepen burgers in een gemeente betrouwbaar inzicht geven in het 'mengen' van deze groepen en daarmee in het besmettingsrisico tussen deze groepen. Naar aanleiding van deze opmerking wordt benadrukt dat de gegevens geen inzicht zullen geven over verplaatsingen *binnen* een gemeente. De tellingen van aanwezige mobiele telefoons geven ook geen betrouwbaar inzicht over de mate waarin groepen individuen met elkaar mengen, maar dat is ook niet wat met deze informatie wordt beoogd. De tellingen, gecombineerd met informatie over de mate van besmetting in een bepaalde gemeente, geven het RIVM voldoende voorspellende informatie over de kans dat die besmetting zich verspreidt naar andere gemeenten, en welke.

Het college adviseert daarnaast de telecomproviders niet te verplichten om op basis van de locatiegegevens te bepalen in welke gemeente de betreffende cel of zendmast zich bevindt, maar dit door de overheid zelf te laten doen. Dit zou inhouden dat de telecomaandbieders de ruwe verkeers- en locatiegegevens zouden moeten delen met de overheid, hier is vanuit het oogpunt van de bescherming van persoonsgegevens juist bewust van afgezien. In de in het wetsvoorstel gekozen opzet blijven de persoonsgegevens bij de partij die deze al beheert, namelijk de aanbieders, en worden alleen de tellingen met de overheid gedeeld.

II. ARTIKELSGEWIJS

Eerste lid

Het eerste lid geeft de minister van EZK, in overeenstemming met de minister van VWS, de bevoegdheid om de (momenteel) drie aanbieders van openbare mobiele telecommunicatienetwerken die tevens openbare mobiele telefoniediensten aanbieden, te verplichten de informatie, bedoeld in het tweede lid, te verstrekken aan het CBS, ten behoeve van het RIVM. Het CBS en het RIVM mogen deze informatie uitsluitend gebruiken ten behoeve van de taak van het RIVM op grond van artikel 6c van de Wet publieke gezondheid, namelijk het verrichten van werkzaamheden namens de minister van VWS, bij de bestrijding van het novel coronavirus (COVID-19). Het RIVM kan specificeren in welk format en met welke frequentie het CBS de output aan haar aanlevert (het format van de matrix, de tijdvakken waarover informatie wordt verstrekt, de welke gemeente en categorie buitenland correspondeert met welke kolom, etc). Daarbij is het CBS onafhankelijk in de keuze voor methoden, conform artikel 5bis van Verordening 2009/223 betreffende de Europese statistiek en tot intrekking van Verordening (EG, Euratom) nr. 1101/2008 betreffende de toezending van onder de statistische geheimhoudingsplicht vallende gegevens aan het Bureau voor de Statistiek van de Europese Gemeenschappen, Verordening (EG) nr. 322/97 van de Raad betreffende de communautaire statistiek en Besluit

89/382/EEG, Euratom van de Raad tot oprichting van een Comité statistisch programma van de Europese Gemeenschappen.

Tweede lid

In het tweede lid wordt een uitputtende opsomming gegeven van de informatie die aan het CBS moet worden verstrekt. De actuele totaalaantallen per uur, per gemeente en per afgeleide herkomst, worden eenmaal per 24 uur verstrekt aan het CBS, het betreft dus geen realtime informatie. Over de aanlevering van historische informatie (met betrekking tot een datum gelegen vóór inwerkingtreding van artikel 14.7 van de wet) worden in de aanwijzing voorschriften opgenomen met betrekking tot het tijdstip waarop deze informatie uiterlijk moet worden aangeleverd. Uiteraard zal de verplichting met betrekking tot historische informatie niet verder gaan dan de daadwerkelijk bij de aanbieder beschikbare historische informatie.

De netwerkaanbieder dient ook de eindgebruikers van MVNO's die via zijn netwerk mobiele internettoegangs- of telefoniediensten aanbieden op te nemen in de tellingen die aan het CBS worden verstrekt.

Derde lid

De aanbieders van openbare mobiele telecommunicatienetwerken kunnen de in het tweede lid opgesomde informatie afleiden uit de verkeers- en locatiegegevens die zij in het kader van hun dienstverlening verwerken. Deze gegevens zullen zij verder moeten verwerken om de in het tweede lid genoemde informatie te verkrijgen. Zo zullen de aanbieders in hun eigen systemen nog geen informatie over de afgeleide² herkomst van een houder van een mobiele telefoon hebben staan, zoals bedoeld in onderdeel a van het tweede lid. Bij het genereren van deze informatie ontstaan nieuwe persoonsgegevens.

De artikelen 11.5 en 11.5a van de wet bieden zoals gezegd geen grondslag voor het (verder) verwerken van locatie- en verkeersgegevens voor dit doel. In het derde lid wordt bepaald dat deze artikelen waar nodig buiten toepassing kunnen worden gelaten. Met artikel 14.7 wordt een zelfstandige wettelijke grondslag gecreëerd voor de daarin voorgeschreven verwerking van persoonsgegevens door de aanbieders. Het beginsel van het verwerken van zo min mogelijk herleidbare data (ook wel: dataminimalisatie) vereist daarbij dat de locatie- en verkeersgegevens in een zo vroeg mogelijk stadium door de aanbieders wordt gepseudonimiseerd, waarbij zij ontdaan worden van alle direct herleidbare data zoals telefoonnummer en IMSI-nummer, en gelabeld worden onder een nieuw uniek identificatienummer.

In het derde lid is bovendien bepaald dat de nieuwe persoonsgegevens (de afgeleide herkomst) die worden gegenereerd om de informatie bedoeld in het tweede lid te kunnen verstrekken, direct door de aanbieder moeten worden vernietigd zodra de aanbieder de te verstekken informatie (het eindproduct: de tellingen per gemeente, per uur, per afgeleide herkomst) heeft verkregen.

Vierde lid

In het vierde lid wordt bepaald dat het CBS de informatie die de aanbieders verstrekken, en de door het CBS gecombineerde en/of bewerkte informatie, niet openbaar maakt en niet deelt met anderen dan het RIVM. Hiermee wordt beoogd te voorkomen dat derden de informatie, door deze te combineren met andere datasets, kunnen proberen te herleiden tot identificeerbare personen. Dit is in lijn met artikel 37, derde lid, van de Wet op het CBS, waarin is bepaald dat het CBS

---

² Ook als de werkelijke woonplaats van een abonnee bij de aanbieder bekend is, is het belangrijk dat de aanbieder de afgeleide herkomst bepaalt aan de hand van de gemeente waar het eindapparaat gemiddeld het grootste deel van de tijd verbinding heeft gemaakt met het netwerk van de betreffende aanbieder. Het uitgaan van de woonplaats van de abonnee die in de administratie van de aanbieder vermeld staat zou voor de doeleinden waarvoor het RIVM de informatie, bedoeld in het tweede lid, nodig heeft, minder betrouwbaar zijn dan de afgeleide herkomst zoals bepaald op de manier omschreven in het tweede lid.

gegevens niet zodanig openbaar maakt dat daaraan herkenbare gegevens kunnen worden ontleend.

De door het CBS gecombineerde en bewerkte informatie wordt dus uitsluitend gedeeld met het RIVM ten behoeve van hun taak bij de bestrijding van het novel coronavirus. Het RIVM op haar beurt kan conclusies (zoals signaal aan een GGD op basis van druktecijfers) of deelresultaten (zoals het landelijk gemiddelde percentage van de bevolking dat op een bepaald uur in de eigen gemeente verblijft) uit de door het CBS aangeleverde informatie openbaar maken bij de uitoefening van haar wettelijke taak bij de bestrijding van het novel coronavirus, maar zal daarbij geen volledige matrixen openbaar maken en maatregelen nemen dat de matrix ook niet uit het combineren van deze conclusies en/of deelpublicaties is te herleiden.

Vijfde lid

Het vijfde lid bepaalt dat de gegevens die een aanbieder over een bepaald tijdstip verstrekt, en die door het RIVM (of het CBS namens het RIVM) worden gecombineerd met de gegevens die de andere aanbieders verstrekken over datzelfde tijdstip, moeten worden vernietigd zodra deze combinatie beschikbaar is gekomen. De gecombineerde gegevens moeten door het CBS en het RIVM worden vernietigd zodra deze niet meer nodig zijn voor de taak van het RIVM en in ieder geval uiterlijk een jaar nadat de informatie is verstrekt.

Het CBS zal de gecombineerde, nog niet bewerkte gegevens, enige tijd moeten bewaren om statistische fouten te kunnen herstellen, als die bijvoorbeeld zouden zijn opgetreden bij de bewerking om de gegevens representatiever te maken. Ook het kunnen opsporen van eventuele statistische fouten kan alleen het CBS zelf doen. Om die redenen moet het CBS de gecombineerde, nog niet bewerkte gegevens, net zo lang kunnen bewaren tot de gegevens niet langer relevant zijn voor de taak van het RIVM, waaraan de bewaartermijn is gekoppeld.

Voor het RIVM ligt het belang bij het bewaren van de door CBS verstrekte (bewerkte) informatie bijvoorbeeld in het kunnen vergelijken met metingen van voor de versoepeling of aanscherping van maatregelen, en het in kaart brengen van trends en gemiddelden over een relevante periode. Waar nodig kan het CBS deze bewerkingen voor het RIVM uitvoeren.

In het wetsvoorstel is de bewaartermijn in ieder geval gemaximeerd op een jaar na verstrekking. De aanwijzing kan nader specificeren wanneer de gegevens moeten worden vernietigd.

Zesde en zevende lid

De minister kan op grond van het zesde lid dwingende aanwijzingen geven met betrekking tot de verstrekking van de informatie op grond van het eerste lid. De aanwijzingen zullen bijvoorbeeld bestaan uit de datum waarop met de aanlevering moet worden aangevangen, de maximale vertraging waarmee de informatie wordt verstrekt, de technische wijze waarop de gegevens moeten worden verstrekt en de periode vóór die aanvangsdatum waarover de historische informatie moet worden verstrekt. Vanwege de beperking tot de huidige epidemie van novel coronavirus is in het zevende lid bepaald dat deze periode in ieder geval niet verder terug kan gaan dan 1 januari 2020. De informatie uit de maand januari, voor zover die nog beschikbaar is, vormt een nuttige nulmeting van de situatie voordat de maatregelen ter bestrijding van het virus van kracht werden. Daarnaast zal uiteraard rekening moeten worden gehouden met de daadwerkelijke beschikbaarheid van historische data bij de aanbieders, waaruit zij de informatie, bedoeld in het tweede lid, moeten afleiden. De verkeers- en locatiegegevens mogen door de aanbieders immers niet langer worden bewaard dan nodig is voor de doelen genoemd in artikel 11.5 en 11.5a. Het wetsvoorstel brengt geen bewaarplicht voor de aanbieders met zich mee.

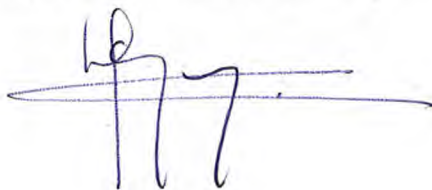
Ook zullen de technische details van de informatieverstrekking in de aanwijzing worden uitgewerkt, en kunnen aanwijzingen worden gegeven met betrekking tot de manier waarop de aanbieders de totaalaantallen en de afgeleide herkomst, bedoeld in het tweede lid, bepalen. Bij de uitvoering kunnen allerlei operationele en technische vragen spelen. Hierbij valt te denken hoe om te gaan met gemeentelijke herindelingen, hoe om te gaan met zendmasten die bereik hebben buiten de

gemeentegrenzen, de actualiteit van de gegevens en hoe om te gaan met mobiele machine-tot machine-gebruik (IOT). Dit soort operationele vraagstukken zullen gedeeltelijk pas in de uitvoeringspraktijk ontstaan en kunnen ook aangedragen worden door de aanbieders. Het zesde lid geeft de mogelijkheid om in de aanwijzing hierover operationele en technische voorschriften te stellen door bijvoorbeeld te bepalen of en zo ja hoe dit soort aspecten meegewogen dienen te worden bij de bepalingen van de totaalaantallen en de afgeleide herkomst.

Achtste lid

In het achtste lid is een evaluatiebepaling opgenomen. Elke zes maanden wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de doeltreffendheid van de informatieverstrekking op grond van een opgelegde verplichting.

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'H' followed by a long horizontal line and a vertical line extending downwards.